

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
Wydział Humanistyczny
Instytut Pedagogiki
Drohiczyńskie Towarzystwo Naukowe

BEZPIECZEŃSTWO CZŁOWIEKA A RELIGIA

Zbiór prac pod redakcją naukową
Edwarda Jarmocha, Izabeli Aldony Trzpil

Monografie nr 143

Siedlce 2013

**Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
Wydział Humanistyczny
Instytut Pedagogiki
Drohiczyńskie Towarzystwo Naukowe**

BEZPIECZEŃSTWO CZŁOWIEKA A RELIGIA

**Zbiór prac pod redakcją naukową
Edwarda Jarmocha, Izabeli Aldony Trzpil**

Monografie nr 143

Siedlce 2013

„Pielgrzymi prawdy, pielgrzymi pokoju”¹ Nauczanie papieża Benedykta XVI i Franciszka w kwestii pokoju

Wstęp

Pokój jest owocem sprawiedliwości i skutkiem miłości. Pokój jest przede wszystkim darem Boga. Każdy chrześcijanin wierzy, że Chrystus jest naszym prawdziwym pokojem: w Nim, przez krzyż, Bóg pojednał ze sobą świat i zburzył bariery, które nas dzieliły², w Nim istnieje jedna rodzina pojednana w miłości. Pokój oprócz tego, że jest darem, jest również dziełem, które należy tworzyć³. Tworzenie pokoju zależy od osób, które są przewodnikami, autorytetami w zachęcaniu do tego kierunku. Współcześnie takimi pielgrzymami pokoju są następcy św. Piotra papież Benedykt XVI i Franciszek, którzy poprzez swoje posłannictwo dając wzór naśladowania Chrystusa dążą do pokoju na świecie. W oparciu o ich nauczanie, które reprezentuje postawę Kościoła katolickiego ukażę współczesne dążenia do pokoju. Poprzez interpretację i motywy wybrania imienia papieża zaprezentuję podstawowe oblicza walki o pokój. Obrona życia człowieka od poczęcia, aż do naturalnej śmierci, ochrona rodziny i małżeństwa oraz właściwy rozwój gospodarczy świata w trosce każdego człowieka to niezbędne zagadnienia w drodze uzyskania między-ludzkiego. Całość zawartej treści podsumowana jest odniesieniem papieża do Matki Bożej – Orędowniczki pokoju, której to losy świata zawierzają następcy Chrystusa na ziemi.

Oдноśnie losów Ojca Świętego Benedykta XVI należy zauważyć, że w oświadczeniu podpisanym 10 lutego 2013 r. ogłosił, że z dniem 28 lutego 2013 r. opuszcza tron Piotrowy. Jak sam stwierdził: „Rozważywszy po wielokroć rzecz w sumieniu przed Bogiem, zyskałem pewność, że z powodu podeszłego wieku moje siły nie są już wystarczające, aby w sposób należyty sprawować posługę Piotrową”⁴. Jak pisał dalej „Prosiłem Boga na modlitwie, aby oświecił mnie swoim światłem, bym mógł podjąć najwłaściwszą decyzję, nie dla mego dobra, ale dla dobra Kościoła

¹ Zacytowane słowa określają hasło „Pielgrzymi prawdy, pielgrzymi pokoju” które zostało użyte podczas dnia refleksji, dialogu i modlitwy o pokój i sprawiedliwość na świecie, które zainicjował Benedykt XVI dnia 27 października 2011 r. w 25. rocznicę historycznego spotkania w Asyżu, zwołanego przez Jana Pawła II. w: Benedykt XVI, *Budujmy sprawiedliwość, pojednanie i pokój, Homilia Ojca Świętego podczas Liturgii Słowa w Auli Pawła VI dnia 26 października 2011 r.*, „L'Osservatore Romano” (dalej „LO”) 2012, nr 1, s. 25-27.

² Por. Ef 2, 14-18.

³ Benedykt XVI, *Wychowanie młodzieży do sprawiedliwości i pokoju. Orędzie Ojca Świętego Benedykta XVI na XLV Światowy Dzień Pokoju 1 stycznia 2012 roku*, „LO”, 2012 nr 2, s. 4-7.

⁴ A. Tornielli, *Jorge Mario Bergoglio Franciszek*, Kielce 2013, s. 26.

ła. (...). Nie powracam do życia prywatnego (...), lecz w posłudze modlitwy pozostaję, by tak rzec, w otoczeniu św. Piotra”⁵.

Dnia 13 marca 2013 r. w czwartym dniu głosowania podczas Konkławe kardynałowie wybrali nowego papieża kard. Jorge Mario Bergoglio z Buenos Aires, który przyjął imię Franciszek⁶.

1. Imiona papieżów odnoszących się do pokoju

Wybór imienia przez następcę św. Piotra od wieków odgrywał znaczącą rolę. Wybrane imię naznaczało kierunek posługi i działania w nawiązaniu do poprzedników papieża jak było przy Benedykcie XVI, bądź jak w przypadku nowego papieża Franciszka w odniesieniu do świętego, który uznawany jest za wybawiciela Europy.

Kard. Josef Ratzinger decydując się na wybór imienia w swojej posłudze zdecydował na imię Benedykt. Jak sam uzasadnił decyzję podczas pierwszej audiencji, która miała miejsce na placu św. Piotra 27 kwietnia 2005 r. stwierdził: „gdy stałem się Biskupem Rzymu i Pasterzem Kościoła powszechnego. Zdecydowałem, że będę się nazywał Benedykt XVI, by nawiązać do postaci czcigodnego papieża Benedykta XV”⁷, w uzasadnieniu mówił, że wybrał: „Benedykta XV, który przewodził Kościołowi w okresie zamętu spowodowanego przez I wojnę światową. Był on mężnym i prawdziwym prorokiem pokoju, z wielką odwagą czynił wszystko, co możliwe, najpierw, by uniknąć dramatu wojny, a następnie – by ograniczyć jej zgubne skutki”⁸. Papież Benedykt XVI idąc w ślady swojego poprzednika pragnął, aby jego działania przyczyniały się do pojednania między ludźmi i narodami, aby dar Boży, którym jest pokój był budowany każdego dnia przez wszystkich ludzi. Dodatkowo odwołując się do znaczenia swojego imienia odwoływał się do św. Benedykta z Nursji, współpatrona Europy⁹.

Kard. Jorge Mario Bergoglio przyjmując imię Franciszek, upamiętnia swego życiowego przewodnika św. Franciszka opiekuna biednych¹⁰. Jak sam mówi o decyzji wyboru imienia: „Niekiedy nie wiedzieli, dlaczego biskup Rzymu chciał być na-

⁵ G. Polak, *Franciszek Papież wielkiej nadziei*, Kraków 2013, s. 36; A. Tornielli, dz. cyt., s. 45.

⁶ Oczywiście pojawiły się już na samym początku słowa krytyki wobec kwestii zmiany papieża i już wobec samego papieża Franciszka. Uczyniła to argentyńska gazeta „El Cronista” podała, że to argentyńskie kręgi dyplomatyczne miały rozproszyc wśród kardynałów, tuż przed konkławe, dossier przeciwko arcybiskupowi Buenos Aires. Zarzuty te nagłaśniano już oficjalnie po wyborze kard. Bergoglio. Co ciekawe, nie pierwszy raz próbowano go oczernić – miało to miejsce również przed poprzednim konkławe, w 2005 r., podczas którego kard. Bergoglio był jednym z najważniejszych „konkurentów” kard. Ratzingera. Oskarżenia dotyczyły wydarzenia, które miało miejsce za czasów bycia kard. Jorge Bergoglio jako prowincjała Jezuitów, który podobno był powiązany z juntą wojskową. Według pomówień, nigdy konkretnie i wiarygodnie niepotwierdzonych, miał on nie chronić dwóch porwanych i więzionych podczas dyktatury współbraci (Księży Orlando Yorio i Franz Jalics). Co ciekawe argentyński wymiar sprawiedliwości nigdy nie wysuwał żadnych oskarżeń przeciw kard. Bergoglio, a on sam w udokumentowany sposób zaprzeczył wspomnianym zarzutom (Por. W. Rędziach, *Ataki na papieża Franciszka*, Niedziela 2013, nr 14, s. 8-9).

⁷ Benedykt XVI, *Imię nowego Papieża - Audiencja generalna na placu św. Piotra dnia 27 kwietnia 2005 r.*, „LO” 2005, nr 6, s. 16-17.

⁸ Tamże.

⁹ Por. tamże.

¹⁰ Por. J. Lankau, *Papież Franciszek posłańcem Bożej miłości*, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/P/PR/jl_pap_franซิสzek.html, 20.06.2013 r.

zwany Franciszkiem. Myśleli o Franciszku Ksawerym, o Franciszku Salezym” sam opowiada, że „Podczas wyboru obok mnie był emerytowany biskup San Paulo (...) kard. Claudio Hummes. Kiedy robiło się „niebezpiecznie”, dodawał mi otuchy. A kiedy doszło do dwóch trzecich głosów i rozległy się zwyczajowe oklaski, bo wybrano papieża, on mnie objął, ucałował i powiedział: Nie zapominaj o ubogich. (...) Te słowa zapadły mi w serce: biedni, ubodzy. Potem w odniesieniu do ubogich pomyślałem natychmiast o św. Franciszku z Asyżu. Pomyślałem też o wojnach, a tymczasem dalej trwało liczenie głosów, aż do ostatniego. Franciszek jest człowiekiem pokoju. Tak przyszło mi na myśl imię Franciszek z Asyżu, który jest dla mnie człowiekiem ubóstwa, człowiekiem pokoju, kochającym stworzenie i strzegącym go, w obecnych czasach kiedy nasza relacja z rzeczywistością stworzoną nie jest zbyt dobra – jest człowiekiem dającym nam tego ducha pokoju, człowiekiem ubogim... Och, jakże bardzo chciałbym Kościoła uboższego dla ubogich!”¹¹.

2. Dążenia do pokoju w nauczaniu papieża

Podstawą nauczania następców św. Piotra obok podstawowych wezwań związanych z Ewangelią, jest również wynikający z niej aspekt pokoju. Ciągłe apele Stolicy Apostolskiej, dokumenty, stosunki dyplomatyczne mają na celu zaprzestanie konfliktów i oparcie człowieka na drodze do pokoju¹².

Omówienie powyższego zagadnienia oprę na podziale warunków pokoju, które wymienił Benedykt XVI podczas Orędzia na 46. Światowy Dzień Pokoju 1 stycznia 2013 r., którego tematem przewodnim było hasło: „*Błogosławieni pokój czyniący*”. Papież Benedykt XVI już w pierwszych słowach Orędzia prosi „Boga, Ojca ludzkości, aby obdarzył nas zgodą i pokojem, aby wszyscy mogli zrealizować dążenia do życia szczęśliwego i dostatniego”¹³. W następnej kolejności wymienia zasadnicze warunki pokoju takie jak: poszanowanie życia ludzkiego na każdym etapie, ochronę praw rodziny i małżeństwa jako związku mężczyzny i kobiety oraz potrzebę wypracowania nowego modelu rozwoju gospodarczego¹⁴. Warto zauważyć, że takie zagadnienia porusza w swoim nauczaniu również papież Franciszek.

Pośród świata, który cechuje globalizm, krwawe konflikty, zarzewia wojny, nierówności spowodowane poprzez różnice między bogatymi a biednymi, dominacja mentalności egoistycznej i indywidualistycznej. Istnieją również formy fundamentalizmu i fanatyzmu, które wypaczają prawdziwą naturę religii, powołanej do sprzyjania jedności i pojednaniu między ludźmi. Powołaniem człowieka jak podkreśla papież Benedykt XVI jest dążenie do pokoju. Dzięki odkrywaniu tej drogi istnieje wiele dzieł, które dzięki poświęceniu wielu osób zmierzają do zażegnania konfliktom, oraz ukazywaniu prawdziwego życia pełnego szczęścia. Dlatego też należy

¹¹ Franciszek, *Chciałbym Kościoła uboższego dla ubogich. Przemówienie papieża Franciszka na spotkaniu z dziennikarzami dnia 16 marca 2013 r.*, w: *Papież Franciszek Kard. Jorge Mario Bergoglio*, red. KAI, Kraków 2013, s. 94-96; A. Torielli, dz. cyt., s. 67, 139.

¹² S. Bylina, *Dążenie do pokoju jako forma dialogu we współczesnym nauczaniu Kościoła katolickiego*, w: *Bezpieczeństwo człowieka a Komunikacja Społeczna*, red. E. Jarmoch, A.W. Świdorski, I.A. Trzpił, Siedlce 2011, t. I, s. 87-97.

¹³ Benedykt XVI, *Orędzie Ojca Świętego Benedykta XVI na Światowy Dzień Pokoju dnia 1 stycznia 2013 r.*, „LO”, 2013, nr 1, s. 4, p. 1.

¹⁴ Por. tamże, s. 4, p. 1.

mieć przekonanie, że każdy człowiek i każda wspólnota – religijna, obywatelska, wychowawcza i kulturowa – jest powołana do pracy na rzecz pokoju. Pokój jest przede wszystkim realizacją wspólnego dobra w różnych społecznościach, podstawowych i pośrednich, narodowych, międzynarodowych i w społeczności światowej. Ludzie, którzy czynią pokój są powołani do podtrzymywania umiłowania dobra wspólnego rodziny i sprawiedliwości społecznej, a także zaangażowania w skuteczne wychowanie społeczne. Jak twierdzi papież Benedykt XVI: „pragnienie pokoju odpowiada podstawowej zasadzie moralnej, czyli obowiązki-prawu do rozwoju integralnego, społecznego, wspólnotowego, co należy do Bożego planu w odniesieniu do człowieka. Człowiek jest stworzony do pokoju, który jest darem Boga”¹⁵.

W odniesieniu do Pisma świętego Benedykt XVI przypomina, że błogosławieństwo Jezusa z Kazania na Górze „Błogosławieni, którzy wprowadzają pokój, albowiem oni będą nazwani synami Bożymi”¹⁶, przekazuje wartość pokoju jako dar mesjański, który jednocześnie jest dziełem ludzkim. Następnie podkreśla: „Pokój zakłada bowiem humanizm otwarty na transcendencję. Jest owocem wzajemnego daru, obopólnego ubogacenia, dzięki darowi, który pochodzi od Boga i pozwala żyć z innymi i dla innych. Etyka pokoju jest etyką jedności i dzielenia się. Trzeba więc, aby różne dzisiejsze kultury odrzuciły antropologię i etyki oparte na założeniach teoretyczno-praktycznych czysto subiektywnych i pragmatycznych, na mocy których relacje współistnienia inspirowane są przez kryteria władzy lub zysku, środki stają się celami i odwrotnie, kultura i edukacja skupiają się wyłącznie na narzędziach, technice i wydajności”¹⁷. Podstawowym i pierwszym warunkiem uzyskania pokoju jest pozbycie się dyktatury relatywizmu i uznania naturalnego prawa moralnego, które wpisuje Bóg w sumienie każdego człowieka. Budowanie pokoju jest oparty na współistnieniu aspektów racjonalnych i moralnych, w oparciu o przekonanie, że panem stworzenia jest Bóg a nie człowiek¹⁸. Podobne założenia kontynuuje papież Franciszek, mówiąc do korpusu dyplomatycznego: „Nie ma jednak prawdziwego pokoju bez prawdy! Nie może być prawdziwego pokoju, jeśli każdy jest miarą samego siebie, jeśli każdy może domagać się zawsze i wyłącznie swojego prawa, nie troszcząc się równocześnie o dobro innych, wszystkich, począwszy od natury. Która łączy wszystkie istoty ludzkie na tej ziemi”¹⁹.

2.1. Poszanowanie życia ludzkiego na każdym etapie

Pokój obejmuje całą osobę ludzką i zakłada zaangażowanie całego człowieka. Jest to pokój z Bogiem przez życie zgodnie z Jego wolą. Jest to wewnętrzny pokój z samym sobą i pokój zewnętrzny z bliźnim i z całym stworzeniem. Oznacza on przede wszystkim, jak napisał bł. Jan XXIII w encyklice *Pacem in terris*, której 50.

¹⁵ Tamże, p. 6

¹⁶ Mt 5, 9.

¹⁷ Benedykt XVI, *Orędzie Ojca Świętego Benedykta XVI na Światowy Dzień Pokoju dnia 1 stycznia 2013 r.*, „LO”, 2013, nr 1, s. 4-5, p. 2.

¹⁸ Por. tamże, s. 4-5, p. 2.

¹⁹ Franciszek, *Działajcie na rzecz pokoju. Audiencja dla korpusu dyplomatycznego akredytowanego przy Stolicy Apostolskiej*, „LO”, 2013, nr 5, s. 26.

rocznicę ogłoszenia będziemy obchodziliśmy, budowanie współistnienia opartego na zasadzie prawdy, wolności, miłości i sprawiedliwości²⁰.

Jak uważa papież Benedykt XVI drogą do osiągnięcia wspólnego dobra i pokoju jest przede wszystkim poszanowaniem ludzkiego życia, pojmowanego w jego różnorodnych aspektach, od poczęcia, poprzez rozwój, aż do naturalnego kresu. Ten, kto pragnie pokoju nie może tolerować zamachów na życie i zbrodni przeciwko życiu. Każde odwoływanie się do prawa do aborcji czy eutanazji zagrażają prawu do życia²¹.

Papież Franciszek apeluje do obrony kultury życia²², natomiast walkę z aborcją postrzega „jako element kampanii w obronie życia od poczęcia do godnej i naturalnej śmierci. Kwestia ta obejmuje opiekę nad kobietą w ciąży, ustawy chroniące kobietę w połogu, potrzebę zapewnienia dzieciom odpowiedniego pożywienia, a także opiekę zdrowotną przez całe życie oraz opiekę nad naszymi dziadkami i odrzucenie eutanazji. Bo nie można też „zabijać” ludzi w taki sposób, że nie zapewniamy im dostatecznej ilości pożywienia lub okazji do zdobycia wykształcenia”²³. Papież mówi, że znajdują się tacy Heroldowie, którzy nie zajmują się tylko życiem innych, lecz za cel mają ograniczanie je a nawet zawężają do zabicia²⁴.

Pośród innych zniewoleń człowieka zdaniem papieża Franciszka jest nawet traktowanie człowieka jak niewolnika, co uwłacza ludzkiej godności i jest hańbą dla społeczeństwa²⁵. Szczytem chciwości jest poszukiwanie łatwego zysku nawet za cenę zagrożenia życia drugiego człowieka. Wyrazem egoizmu jest handel ludźmi, który rozszerza działalność współczesnego niewolnictwa. Podobnie handel narkotykami i nieuczciwa eksploatacja zasobów naturalnych związane są z przemocą²⁶. Osobiście papież Franciszek potrafił powiedzieć, do członków Ong La Alameda – grupy działaczy walczących z handlem kobietami dla celów seksualnych i z pracą w niewolniczych warunkach, że: „W Buenos Aires niewolnictwo nie zostało zniesione. Tutaj są tacy, którzy pracują jak dawniej niewolnicy”²⁷.

Podając receptę na rozwiązanie kryzysu w Argentynie wskazał kryteria: „Angażując się w tę wspólną próbę wyjścia z kryzysu w Argentynie, należy

²⁰ Encyklika *Pacem in terris* (11 kwietnia 1963): AAS 55 (1963), 265-266; Franciszek, *Trzeba walczyć z różnymi formami ubóstwa materialnego i duchowego. Audiencja dla członków Fundacji Papieskiej*, „LO”, 2013, nr 6, s. 13.

²¹ Por. Benedykt XVI, *Orędzie Ojca Świętego Benedykta XVI na Światowy Dzień Pokoju dnia 1 stycznia 2013 r.*, „LO”, 2013, nr 1, s. 6-7, p. 4

²² Franciszek, *Obrona kultury życia. Homilia kardynała Jorge Mario Bergoglio wygłoszona w sanktuarium św. Rajmunda Nonnata dnia 31 sierpnia 2009 r.*, w: *Papież Franciszek*, dz. cyt., 30-32.

²³ F. Ambrogetti, S. Rubin, *Jezuita. Papież Franciszek*, Kraków 2013, s. 105.

²⁴ Por. Franciszek, *Homilia kardynała Jorge Mario Bergoglio podczas Mszy św. w stołecznej katedrze, po której odmówiony został różaniec w intencji życia dnia 25 marca 2012 r.*, w: *Papież Franciszek*, dz. cyt., s. 66.

²⁵ Franciszek, *Sprzeciw wobec „pracy niewolniczej”*, „LO”, 2013, nr 6, s. 36-37; tenże, *Kościół apeluje o ochronę godności. Audiencja dla uczestników sesji plenarnej Papieskiej Rady ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżujących*, „LO”, 2013, nr 7, s. 22-24; tenże, *Homilia kardynała Jorge Mario Bergoglio wygłoszona z okazji Mszy św. w intencji ofiar przemytu i handlu ludźmi, plac Konstytucji dnia 23 września 2011 r.*, w: *Papież Franciszek*, dz. cyt., s. 57-59.

²⁶ Franciszek, *O pokój i zaprzestanie chciwości. Wielkanocne orędzie Franciszka*, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiatea,2/o-pokoj-i-zaprzestanie-chciwosci-wielkanocne-oredzie-franciszka,315549.html>. 20.06.2013 r.

²⁷ A. Tornielli, dz. cyt., s. 120.

uwzględnić to , czego naucza Tradycja Kościoła, która ucisk ubogiego i oszustwo w zapłacie robotnikom uznaje za dwa grzechy wołające o pomstę do Boga. Te dwie tradycyjne formuły są najzupełniej aktualne w nauczaniu argentyńskiego episkopatu. Jesteśmy już zmęczeni systemami, które produkują ubogich, aby potem utrzymywał ich Kościół”²⁸.

2.2. Ochrona praw rodziny i małżeństwa jako związku mężczyzny i kobiety

Podobne relacje odnoszą się do życia małżeńskiego, gdzie zaburza się podstawową naturalną strukturę małżeństwa jaka powinna opierać się na więzi mężczyzny i kobiety. Promując inne formy związków destabilizuje się role społeczne, neguje się prawo naturalne, znieważa się prawdę o osobie ludzkiej i rani się sprawiedliwość i pokój²⁹. Zdaniem papieża Benedykta XVI nikt nie może ani ignorować ani lekceważyć decydującej roli rodziny, podstawowej komórki społeczeństwa z punktu widzenia demograficznego, etycznego, pedagogicznego, ekonomicznego i politycznego. Rodzina w sposób naturalny powołana jest do promowania życia. Rodzina towarzyszy osobom w ich wzrastaniu i pobudza je do wzajemnego wspierania się w rozwoju poprzez wzajemną opiekę. W szczególności w rodzinie chrześcijańskiej istnieje załączek projektu wychowania osób według miary Bożej miłości. Rodzina jest jednym z podmiotów społecznych niezbędnych w tworzeniu kultury pokoju. Trzeba chronić prawa rodziców oraz ich zasadniczą rolę w wychowaniu dzieci, przede wszystkim w dziedzinie moralnej i religijnej. W rodzinie rodzą się i wzrastają ludzie pokój czyniący, przyszli krzewiciele kultury życia i miłości³⁰.

Papież Franciszek na temat godności mężczyzny i kobiety mówił w dzień rozpoczynający jego pontyfikat: „Niestety, w każdej epoce dziejów są „Heroldowie”, którzy snują plany śmierci, niszczą, oszpecają oblicze mężczyzny i kobiety” apeluje: „bądźmy opiekunami stworzenia, Bożego planu wpisanego w naturę, opiekunami bliźniego, środowiska. Nie pozwólmy, by znaki zniszczenia i śmierci towarzyszyły w drodze naszemu światu”³¹. Dalej mówi, że aby sprawować opiekę trzeba unikać tego, co bruka nasze życie: nienawiści, zazdrości, pychy. Mówiąc o słowie czułość podkreśla, że nie jest ona cechą człowieka słabego, ale oznacza siłę ducha i zdolność zwracania uwagi na drugiego człowieka, wyrazu współczucia, otwartości, zdolności miłości. Człowiek nie powinien bać się dobroci, czułości³².

2.3. Potrzeba wypracowania nowego modelu rozwoju gospodarczego

Ostatnim aspektem poruszonym przez Benedykta XVI podczas Orędzia na 46. Światowy Dzień Pokoju 1 stycznia 2013 r., była kwestia radykalnego liberalizmu i technokracji, która twierdzi, że wzrost gospodarczy można osiągnąć kosztem „erozji społecznej roli państwa i społeczeństwa obywatelskiego jako sieci relacji

²⁸ Tamże, s. 125.

²⁹ Por. Benedykt XVI, *Orędzie Ojca Świętego Benedykta XVI na Światowy Dzień Pokoju dnia 1 stycznia 2013 r.*, „LO”, 2013, nr 1, s. p. 4

³⁰ Por. Jan Paweł II, *Orędzie na Światowy Dzień Pokoju 1994 dnia 8 grudnia 1993*, AAS 86 (1994), 156-162.

³¹ A. Tomielli, dz. cyt., s. 148.

³² Por. tamże, s. 148.

opartych na solidarności, a także praw i obowiązków społecznych³³ taka postawa prowadziła do maksymalizacji zysku i konsumpcji, w perspektywie indywidualistycznej i egoistycznej, chcącej oceniać ludzi tylko ze względu na ich zdolność do odpowiadania wymogom konkurencyjności. Aby wyjść z obecnego kryzysu finansowego i gospodarczego – którego skutkiem jest wzrost nierówności – Benedykt XVI uważa, że potrzebni są ludzie, grupy, instytucje promujące życie, sprzyjające ludzkiej kreatywności, aby nawet kryzys wykorzystać jako okazję do rozeznania i poszukiwania nowego modelu gospodarczego³⁴.

Zarówno rozwój integralny, solidarny i zrównoważony jak i dobro wspólne wymagają właściwej skali dóbr-wartości, które można uporządkować mając Boga, jako ostateczne odniesienie. Zarówno z wielu dóbr służących rozwojowi jak i możliwości wyboru należy korzystać zgodnie z perspektywą dobrego życia, prawego postępowania, uznającego prymat wymiaru duchowego i odwołania się do realizacji dobra wspólnego. W przeciwnym razie tracą one swą słuszną wartość, prowadząc do powstania nowych bożków³⁵. Zdaniem Benedykta XVI prawdziwy i trwały sukces można osiągnąć poprzez dar z siebie, dzielenie się swoimi możliwościami intelektualnymi, przedsiębiorczością, dlatego, że prawdziwie ludzki, rozwój gospodarczy potrzebuje zasady bezinteresowności, jako wyrazu braterstwa i logiki daru³⁶. Papież uważa, że w działalności gospodarczej, kto buduje pokój, jawi się jako ten, który ustanawia ze współpracownikami i kolegami, zleceniodawcami i użytkownikami relacje lojalności i wzajemności. Wykonuje on działalność gospodarczą na rzecz dobra wspólnego, przeżywa swoją pracę jako coś, co wykracza poza własny interes, dla dobra pokoleń obecnych i przyszłych. W ten sposób pracuje nie tylko dla siebie, ale także, aby dać innym przyszłość i godną pracę³⁷. Dlatego też papież zachęca katolików oraz wszystkich ludzi dobrej woli, aby nie ulegali mentalności utilitarystycznej, która prowadzi zawsze do poświęcenia najsłabszych i bezbronnych. Zachęca do solidarnego wysiłku, który pozwoli społeczeństwu odnowić się od samych podstaw, aby wszyscy mogli żyć godnie, w sprawiedliwości i pokoju³⁸.

Również papież Franciszek już w Argentynie opisywał kryzys i mówił jako arcybiskup: „o magicznej koncepcji państwa, o trwonieniu pieniędzy ludu, o skrajnym liberalizmie i tyranii rynku, o oszustwach podatkowych, o braku szacunku dla prawa, tak w jego przestrzeganiu, jak i w sposobie stanowienia go i wprowadzania, o utracie sensu pracy. Jednym słowem o powszechnej korupcji, która podkopuje spójność narodu i odbiera mu prestiż w świecie. Oto diagnoza. W sumie przyczyna argentyńskiego kryzysu jest natury moralnej³⁹”.

³³ Benedykt XVI, *Orędzie Ojca Świętego Benedykta XVI na Światowy Dzień Pokoju dnia 1 stycznia 2013 r.*, „LO”, 2013, nr 1, s. 6-7, p. 4.

³⁴ Por. tamże, s. 7, p. 5.

³⁵ Por. tamże, s. 7, p. 5.

³⁶ Por. Benedykt XVI, Encyklika *Caritas in veritate*, p. 32: AAS 101 (2009), 666-667. 5 Por. tamże, 34 i 36: AAS 101 (2009), 668-670 i 671-672

³⁷ Por. Benedykt XVI, *Orędzie Ojca Świętego Benedykta XVI na Światowy Dzień Pokoju dnia 1 stycznia 2013 r.*, „LO”, 2013, nr 1, s. p. 5

³⁸ Por. Benedykt XVI, *Odnowa społeczna w sprawiedliwości i pokoju. Pożegnanie na lotnisku w Guanajuato dnia 26 marca 2012 r.*, „LO” 2012, nr 5. s. 37-38.

³⁹ A. Tomielli, dz. cyt., s. 122.

Jako papież Franciszek zauważa, że kryzys światowy wyrażony poprzez finanse i gospodarkę wypacza perspektywę antropologiczną, ponieważ sprowadza się jedynie do konsumpcji, poprzez co istota ludzka uważana jest za dobro konsumpcyjne, które można użyć, a następnie wyrzucić⁴⁰. Przyczyną kryzysu gospodarczo-społecznego, a w następstwie wzrost ubóstwa inspirowany jest formami neoliberalizmu, który za najważniejsze prawo uznaje prawo rynku ze szkodą dla godności osoby i narodów. Takie skupienie bogactw każdej kategorii w rękach nielicznych powoduje wzrost wykluczenia i nierówności⁴¹.

Na temat postępu cywilizacji papież Franciszek mówi o dwóch rodzajach braku cywilizacji, czyli „barbarzyństwa”. Pierwszy to chaos pierwotny, na podstawie którego działa nauka i to co pokrewne, co porządkuje i przemienia postęp kulturowy, naukowy, przemysłowy. Niestety ten postęp może spowodować postać drugą braku cywilizacji „barbarzyństwa”. Albowiem kiedy pomysły wymykają się z pod kontroli, kiedy odkrycia naukowe zaczynają przerastać człowieka i nie jest on już panem stworzenia, ale niewolnikiem własnych wymysłów. Papież podaje tu przykłady eksperymentów genetycznych, klonowania, używania energii atomowej w celach wojennych oraz zachwywanie się nieludzkimi prawami, uważając je za postępowe. Taka forma „barbarzyństwa” powoduje w ostateczności wielkie klęski, które zmuszają wszystko w pewnym momencie zaczynać od nowa⁴².

3. Działalność na rzecz pokoju

Określenie pokoju, który jest darem Boga, jest również rezultatem wysiłków ludzi dobrej woli, instytucji krajowych i międzynarodowych, w szczególności państw najbardziej zaangażowanych w poszukiwanie rozwiązań konfliktów. Pokój jest możliwy. Pokój jest pilnie potrzebny. Pokój jest niezbędnym warunkiem życia godnego osoby ludzkiej i społeczeństwa. Pokój jest także najlepszym sposobem na to, by uniknąć emigracji z Bliskiego Wschodu. Dlatego nie można nigdy zgodzić się z brakiem pokoju. Psalm 122 mówi: „Proście o pokój dla Jeruzalem”⁴³, dlatego papież Benedykt XVI apeluje: „Módlmy się o pokój w Ziemi Świętej. Módlmy się o pokój na Bliskim Wschodzie, zabiegając o to, aby ten dar Boży, ofiarowany ludziom dobrej woli, szerzył się na całym świecie”⁴⁴.

Szczególnością misję na rzecz pokoju spełniają różnego rodzaju instytucje kultury, szkoły i uczelnie⁴⁵. Również ogromną rolę w wychowaniu do pokoju spełniają wspólnoty religijne, które pod opieką Kościoła uczestniczą w realizacji nowej ewangelizacji. Wynika to z potrzeby proponowania i krzewienia pedagogii pokoju,

⁴⁰ Por. Franciszek, *Pieniądz musi służyć, a nie rządzić. Audyencja dla nowych ambasadorów przy Stolicy Apostolskiej*, „LO”, 2013, nr 7, s. 13.

⁴¹ Por. Franciszek, *Zadłużenie społeczne. Wykład inauguracyjny kardynała Jorge Mario Bergoglio na seminarium „Zadłużenie społeczne”, zorganizowane przez EPOCA, dnia 30 września 2009 r.*, w: *Papież Franciszek*, dz. cyt., s. 36.

⁴² Por. F. Ambrogetti, S. Rubin, dz. cyt., s. 188-189.

⁴³ Psalm (122 [121], 6).

⁴⁴ Por. Benedykt XVI, *Pokój jest warunkiem godnego życia. Homilia Benedykta XVI wygłoszona podczas Mszy św. na zakończenie Synodu dnia 24 października 2010 r.*, „LO”, 2010, nr 12, s. 40-42.

⁴⁵ Por. Benedykt XVI, *Orędzie Ojca Świętego Benedykta XVI na Światowy Dzień Pokoju dnia 1 stycznia 2013 r.*, „LO”, 2013, nr 1, s. 7-8, p. 6.

która wymaga bogatego życia wewnętrznego, jasnych i wartościowych odniesień moralnych, odpowiednich postaw i stylu życia. Jak stwierdza Benedykt XVI: „dzieła pokoju przyczyniają się do osiągnięcia dobra wspólnego i wzbudzają zainteresowanie pokojem, wychowują do niego. Pokojowe myśli, słowa i gesty tworzą mentalność i kulturę pokoju, atmosferę szacunku, uczciwości i serdeczności. Trzeba zatem uczyć ludzi wzajemnej miłości i wychowywania do pokoju”⁴⁶. Pedagogia pokoju zakłada działanie, współczucie, solidarność, męstwo i wytrwałość. Dlatego podstawowe wezwanie brzmi: „Trzeba powiedzieć zemście „nie”, uznać swoje winy, przyjmując przeprosiny nie żądając ich i wreszcie przebaczyć”⁴⁷.

Następcy św. Piotra wielokrotnie apelowali o zaprzestanie działań wojennych i zachęcali do rokowań pokojowych podając nawet gotowe sposoby rozwiązania konfliktów⁴⁸. W ostatnim czasie papież Benedykt XVI apelował o pokój podczas konfliktów m.in. w Syrii, Chinach⁴⁹, papież Franciszek prosił o pokój w Wenezueli⁵⁰, zabiegał o pokój w Iraku, Syrii, Afryce szczególnie w Nigerii i w Ziemi Świętej, na Półwyspie Koreańskim i na całym świecie⁵¹. Modlił się za ofiary trzęsienia ziemi w Chinach⁵² oraz w Turcji⁵³.

Apele pokojowe papież wygłaszał w różnych okolicznościach. Dla przykładu Benedykt XVI podczas koncertu West-Eastern Divan Orchestra pod dyrykcją Daniela Barenboima dnia 11 lipca 2012 r., na dziedzińcu Pałacu Papieskiego w Castel Gandolfo powiedział: „Aby osiągnąć pokój, trzeba się zaangażować, rezygnując z przemocy i użycia broni” oraz należy wejść na drogę „cierpliwego poszukiwania możliwych porozumień”⁵⁴. Z kolei podczas spotkania z młodzieżą Libanu i Bliskiego Wschodu⁵⁵ zauważył, że młodzieży należy wpajać przekonanie o pozytywnej wartości życia, wzbudzić w nich pragnienie, by je poświęcać w służbie Dobra. Zauważa papież, że jest to zadanie, za które odpowiedzialność powinni wziąć wszyscy, czyli: rodzina, instytucje wychowawcze, liderzy polityczni, świat mediów aby wszyscy mieli na uwadze wychowanie. Natomiast zadaniem wychowania jest formowa-

⁴⁶ Tamże, p. 7.

⁴⁷ Benedykt XVI, *Przemówienie podczas spotkania z członkami rządu, instytucji państwowych, korpusu dyplomatycznego, zwierzchnikami religijnymi i przedstawicielami świata kultury, Baabda, Liban dnia 15 września 2012r.*, „LO”, 2012, nr 9-10, s. 13.

⁴⁸ Por. S. Bylina, *Pokój jako wartość powszechna we współczesnym nauczaniu Kościoła katolickiego*, w: *Bezpieczeństwo a wartości*, red. E. Jarmoch, Siedlce 2010, s. 325-334.

⁴⁹ <http://natemat.pl/44585,oredzie-benedykta-xvi-papiez-modlil-sie-o-pokoj-dla-mieszkancow-syrii>. 20.06.2013 r.

⁵⁰ <http://www.rp.pl/artukul/1002249.html>. 20.06.2013 r.

⁵¹ Franciszek, *O pokój i zaprzestanie chciwości*, dz. cyt.

⁵² <http://www.rp.pl/artukul/1002249.html>. 20.06.2013 r.

⁵³ Por. Benedykt XVI, *Budujmy sprawiedliwość, pojednanie i pokój. Homilia Ojca Świętego podczas Liturgii Słowa w Auli Pawła VI dnia 26 października 2011 r.*, „LO”, 2012, nr 1, s. 25-27.

⁵⁴ Benedykt XVI, *Symfonia pokoju między narodami. Przemówienie po koncercie West-Eastern Divan Orchestra dnia 11 lipca 2012 r.*,

http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/przemowienia/divanorch_11072012.html. 20.06.2013 r.

⁵⁵ Por. Benedykt XVI, *Nadszedł czas, aby muzułmanie i chrześcijanie solidarnie położyli kres przemocy i wojnom. Spotkanie z młodzieżą w Bkerké dnia 15 września 2012 r.*, „LO”, 2012, nr 9-10,

http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/przemowienia/liban-mlodziez_15092012.html. 20.06.2013 r.

nie do autentycznej wolności, która nie jest brakiem więzów czy domeną wolnej woli, nie jest też absolutyzowaniem własnego „ja”. Człowiek, który siebie uważa za absolut, który sądzi, że nie zależy od niczego i od nikogo, że może robić wszystko, co mu się podoba, ostatecznie przeczy prawdzie swojej istoty i traci swoją wolność⁵⁶. Głoszenie pokoju wyjaśnia, że przemoc nigdy nie rozwiązuje problemów. Ważna jest tu praca dziennikarzy, którzy mogą bardzo pomóc, pokazując, jak przemoc niszczy, niczego nie buduje, nikomu nie przynosi pożytku. Następnie działania chrześcijańskie, czyli zachęcanie do modlitwy w intencji Bliskiego Wschodu, chrześcijan i muzułmanów, ukazywanie możliwości dialogu i rozwiązań⁵⁷.

Również papież Franciszek apelował, abyśmy stali się: „narzędziami miłosierdzia, kanałami, przez które Bóg może nawadniać ziemię, strzec całego stworzenia i sprawić, aby rozkwitła sprawiedliwość i pokój”⁵⁸. W obliczu przeciwności papież zachęca, abyśmy byli cierpliwi oraz abyśmy radośnie znosili przeciwności, bo to czyni nas młodymi. Chrześcijanie pośród cierpień powinni być radośni, a nie smutni. Wskazał tutaj na postawę radości Pawła i Sylasa, którzy byli uwięzieni, ale pomimo to byli radośni, „ponieważ naśladowali Jezusa, idąc drogą Jego męki, którą Pan cierpliwie znosił”⁵⁹. Jak zauważ papież: „Bycie cierpliwym (...) Nie oznacza to, by być smutnymi. Nie, nie - coś całkiem innego! To znaczy znosić, nieść na swoich barkach ciężar trudności, ciężar przeciwności, ciężar udręki. To jest chrześcijańska postawa znoszenia: nabranie cierpliwości. Jest to określone w Biblii greckim, pełnym wyrazu słowem, „hypomoné”, znoszenie w życiu trudu dnia powszedniego: przeciwności, ucisków – tego wszystkiego. Paweł i Syłas znoszą cierpienia, upokorzenia: Jezus je znosił i był cierpliwym. Jest to proces, proces dojrzałości chrześcijańskiej, droga cierpliwości. Jest to proces, który trwa, którego nie przeżywa się z dnia na dzień: przeżywa się go przez całe życie, aby dojść do dojrzałości chrześcijańskiej. Jest jak dobre wino”⁶⁰. Serce zachowuje pokój. Paweł i Syłas modlili się w pokoju. Przeżywali ból, bo zakuci byli w kajdany, ale znosili go w pokoju. Ten proces znoszenia pozwala nam pogłębić czym jest pokój chrześcijański, czyni nas mocnymi w Chrystusie⁶¹.

Papież tłumaczy, że „Ból nie jest cnotą sam w sobie, jednak cnota może być sposób, w jaki się go przeżywa. Naszym powołaniem są pełnia i szczęście, a ból jest ograniczeniem w ich poszukiwaniu. Dlatego sens bólu człowiek może naprawdę zrozumieć tylko przez ból Boga, który stał się człowiekiem, Jezusa Chrystusa”⁶². Dalej wyjaśnia, że człowiek cierpiący potrzebuje świadomości, „że jest ktoś, kto mu

⁵⁶Por. Benedykt XVI, *Wychowanie młodzieży do sprawiedliwości i pokoju, Orędzie Ojca Świętego Benedykta XVI na XLV Światowy Dzień Pokoju 1 stycznia 2012 r.*, „LO”, 2012, nr 2, s. 4-7.

⁵⁷ Por. Benedykt XVI, *Zamiast broni należy importować twórcze idee pokojowe, 14 IX 2012. Konferencja prasowa podczas lotu do stolicy Libanu dnia 14 września 2012 r.*, „LO”, 2012 nr 9-10. http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/inne/liban-acro_14092012.html. 20-06.2013 r.

⁵⁸ Franciszek, *O pokój i zaprzestanie chciwości*, dz. cyt.

⁵⁹ Papież Franciszek, *Dobry chrześcijanin nie narzeka, lecz z radością stawia czoła cierpieniu*, <http://www.niedziela.pl/artukul/4796/Papiez-Franciszek-dobry-chrzescijanin-nie>. 25.06.2013 r.

⁶⁰ Tamże.

⁶¹ Por. tamże.

⁶² A. Tornielli, dz. cyt., s. 83.

towarzyszy, kocha go, kto szanuje jego milczenie i modli się, aby Bóg wszedł w tę przestrzeń, która jest czystą samotnością”⁶³.

4. Maryja przewodniczką prowadzącą do pokoju

Ojcowie święci odnosząc się do Matki Bożej tworzą szczególną więź kierując do Niej wielkie sprawy całego świata, również kwestie związane z pokojem. Dla przykładu Benedykt XVI podczas pierwszego spotkania na modlitwie *Anioł Pański* w 2011 r. kieruje do wszystkich życzenia pokoju i dobra, zawierając je wstawieniu Najświętszej Maryi. Jak stwierdza: „Na początku nowego roku lud chrześcijański gromadzi się duchowo przed betlejemską grota, gdzie Maryja Panna urodziła Jezusa. Prosimy Matkę Bożą o błogosławieństwo, a Ona nam błogosławi, ukazując swego Syna: On sam jest w istocie Błogosławieństwem. Dając nam Jezusa, Bóg dał nam wszystko: swoją miłość, swoje życie, światło prawdy, odpuszczenie grzechów, dał nam pokój”⁶⁴. Prawda o Jezusie Chrystusie, który jest naszym pokojem⁶⁵ zawarte jest w Piśmie świętym. To On przyniósł na świat ziarno miłości i pokoju, mocniejsze od ziarna nienawiści i przemocy; mocniejsze, ponieważ Imię Jezus przewyższa wszelkie inne imię, zawiera całą moc Bożą, jak zapowiadał prorok Micheasz: „A ty, Betlejem (...) Z ciebie wyjdzie dla mnie Ten, który będzie władał (...) Powstanie On i paść będzie mocą Pańską, w majestacie imienia Pana, Boga swego (...) Ten będzie pokojem”⁶⁶. Dlatego właśnie przed ikoną Matki Dziewicy Kościół jak mówi Benedykt XVI „w tym dniu modli się do Boga za pośrednictwem Jezusa Chrystusa o dar pokoju. Ponieważ pokój nie może być osiągnięty na drodze zbrojnej, nie prowadzi do niego potęga gospodarcza, polityczna, kulturowa czy medialna. Pokój jest dziełem sumień otwierających się na prawdę i miłość. Niech Bóg pomaga nam czynić postępy na tej drodze w nowym roku, który nam daje”⁶⁷. W innym miejscu papież głosi, że Maryja Dziewica daje nam swojego Syna i ukazuje nam oblicze swojego Syna, Księcia Pokoju⁶⁸. To właśnie Matce zawierzał losy wielu wydarzeń w tym także losy synodu poświęconego m.in. Bliskiemu Wschodowi⁶⁹.

Szczególną rolę jaką pełniła i pełni Matka Boża zawarte są w objawieniach fatimskich. Jak podkreśla Kongregacja Nauki Wiary w opublikowanej trzeciej części „tajemnicy fatimskiej”. Zostaje ujawniona rzeczywistość, która współtworzy historię, wyjaśnia jej głęboki sens w aspekcie duchowym. Ukazany zamach na „słodkiego Chrystusa na ziemi” przedstawia orędzie z Fatimy, którego naglące wezwanie do nawrócenia i pokuty wprowadza nas w istocie w samo serce Ewangelii. warto

⁶³ Tamże, s. 84.

⁶⁴ Benedykt XVI, *Cały Kościół modli się do Boga o dar pokoju. Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański” dnia 1 stycznia 2011 r.*, „LO”, 2011, nr 2, s. 23-24.

⁶⁵ Por. Ef 2, 14.

⁶⁶ Mich 5, 1-4.

⁶⁷ Benedykt XVI, *Cały Kościół modli się do Boga o dar pokoju. Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański” dnia 1 stycznia 2011 r.*, „LO”, 2011, nr 2, s. 23-24.

⁶⁸ Benedykt XVI, *Sprawiedliwy i pokojowy ład społeczny w świecie jest możliwy i nieodzowny. Msza św. w uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki Maryi dnia 1 stycznia 2011 r.*, „LO”, 2011, nr 2, s. 21-23.

⁶⁹ Benedykt XVI, *Pokój jest warunkiem godnego życia. Homilia Benedykta XVI wygłoszona podczas Mszy św. na zakończenie Synodu dnia 24 października 2010 r.*, „LO”, 2010, nr 12, s. 40-42.

przypomnieć, że treść pierwszej i drugiej „tajemnicy” zostały opublikowane w trosce o kompletność dokumentacji i dotyczą przede wszystkim straszliwej wizji piekła, kultu Niepokalanego Serca Maryi i drugiej wojny światowej oraz zapowiadają ogromne szkody, jakie Rosja miała wyrządzić ludzkości przez odejście od wiary i wprowadzenie komunistycznego totalitaryzmu⁷⁰.

Jan Paweł II po odczytaniu trzeciej tajemnicy, chociaż jak już zamierzał wcześniej zawierzył świat Niepokalanemu Sercu Maryi. W Akcie zawierzenia odczytanego podczas liturgii, którą nazwał „Aktem zawierzenia”, sprawowanej w bazylice Matki Boskiej Większej dnia 7 czerwca 1981 r., w uroczystość Zesłania Ducha Świętego (dzień wybrany jako wspomnienie 1600. rocznicy Soboru Konstantynopolitańskiego I i 1550. rocznicy Soboru Efeckiego) prosił matkę Bożą: „Weź w swą macierzyńską opiekę całą rodzinę ludzką, którą z żarliwością Tobie, o Matko, zawierzamy. Niech dla nas wszystkich przybliży się czas pokoju i wolności, czas prawdy, sprawiedliwości i nadziei”⁷¹.

Zdaniem Kongregacji Nauki Wiary Trzecia część tajemnicy odnosi się do słów Matki Bożej: „jeżeli nie, Rosja rozszerzy swoje błędne nauki po świecie, wywołując wojny i prześladowania Kościoła. Dobrzy będą męczenni, Ojciec Święty będzie bardzo cierpieć, wiele narodów zostanie zniszczonych”⁷².

Każdy papież począwszy od Benedykta XV aż do Franciszka nie pozostał obojętny wobec tej tajemnicy. Benedykt XV podczas I wojny światowej apelował bezowocnie o pokój, wystosował list pasterski dnia 5 maja 1917 r. Osiem dni później miało miejsce objawienie Matki Bożej w Fatimie trójce dzieci Łucji, Hiacynty i Franciszki. Usłyszeli słowa: „Odmawiajcie codziennie Różaniec, aby uzyskać pokój dla świata i koniec wojny”. Mówiła również: „Wojna zbliża się ku końcowi. Ale jeżeli ludzie nie przestaną obrażać Boga, to w czasie pontyfikatu Piusa XI rozpocznie się druga wojna, gorsza”. Kolejny papież Pius XII sam nazywa się jako „papież fatimski”. W roku 1944 papież ustanowił święto Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny, a dwa lata później przez swojego legata koronował figurę Matki Bożej Fatimskiej na Królową Świata. W 1949 r. wydał zgodę na rozpoczęcie prac koniecznych do otwarcia procesu beatyfikacyjnego fatimskich dzieci, Franciszki i Hiacynty⁷³.

Jan XXIII 13 grudnia 1962 r., ustanowił święto Fatimskiej Matki Bożej Różańcowej. O fatimskim orędziu mówił, że jest „największą nadzieją świata na pokój”. Paweł VI w 1965 r. przekazał do fatimskiego sanktuarium złotą różę dla Maryi, on też jako pierwszy papież udał się z krótką, prywatną pielgrzymką do Fatimy z okazji 50. rocznicy objawień. Celem pielgrzymki była przede wszystkim modlitwa o pokój. Paweł VI ogłosił Maryję Matką Kościoła i odnowił akt poświęcenia świata Niepokalanemu Sercu Maryi. On też w adhortacji *Signum Magnum* wezwał wszystkich wiernych do osobistego poświęcenia się Niepokalanemu Sercu Matki Kościoła.

⁷⁰ Kongregacja Nauki Wiary, *Orędzie Fatimskie*, LO, 2000, nr 9, s. 40-42. (dalej KNW).

⁷¹ Jan Paweł II, *Orędzie radiowe odtworzone podczas liturgii w bazylice Matki Boskiej Większej – Akt czci, wdzięczności i zawierzenia Maryi Pannie Theotokos*, w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, IV, 1, Città del Vaticano 1981, 1246.

⁷² KNW, dz. cyt., s. 41.

⁷³ Por. M. Białkowska, *Fatima wczoraj i dziś*, Przewodnik Katolicki (19/2013) http://www.opoka.org.pl/biblioteka/T/TS/pk201319_fatima.html. 20.06.2013 r.

Dnia 13 maja 1981 r., kolejny papież Jan Paweł II cudownie został ocalony z zamachu, natomiast kula która utkwiała w ciele papieża pasowała dokładnie do wgłębienia w koronie Matki Bożej Fatimskiej i tam została złożona. Rok po zamachu papież Polak pielgrzymował do Fatimy, dziękując za ocalenie życia.

Dnia 25 marca 1984 r. Jan Paweł II wraz z biskupami zawierzył świat i Rosję Maryi – prośba Maryi została wypełniona, a według słów s. Łucji akt ten ustrzegł świat od wojny atomowej.

Papież Benedykt XVI w Fatimie 13 maja 2010 r., w 93. rocznicę objawień mówił: „Ludziłby się ten, kto sądziłby, że prorocka misja Fatimy została zakończona (...) Czy chcecie ofiarować się Bogu, by znosić wszelkie cierpienia, które On zechce na was zesłać w akcie zadośćuczynienia za grzechy, przez które jest obrażany, i jako błaganie o nawrócenie grzeszników?” Oraz „Kto ufa Bogu, nigdy nie jest sam”⁷⁴.

Również papież Franciszek w dniu po wyborze na Stolicę Piotrową modlił się przed obrazem *Maria Salolus Populi Romani* w bazylice Matki Bożej Większej⁷⁵. Zachęcał: „Prośmy Najświętszą Marię Pannę, aby umacniała nas w działaniu dla sprawiedliwości, byśmy byli braćmi idącymi wspólną drogą”⁷⁶. Podczas jubileuszu 96. rocznicy objawień fatimskich, 13 maja, zawierzył papieską posługę Matce Bożej z Fatimy⁷⁷. Sam w swojej tradycji 8 grudnia w uroczystość Niepokalanego Poczęcia Matki Bożej przybywa do parafii Nuestra Senora de Caacupe, kościoła paragwajskich emigrantów poświęconego Maryi Dziewicy⁷⁸.

Franciszek wspomina pewne wydarzenie, kiedy był biskupem w Buenos Aires spotkał staruszkę podczas mszy sprawowanej dla chorych w obecności figury Matki Bożej Fatimskiej. Kobieta stwierdziła, że „Wszyscy popełniamy grzechy” za chwilę dodała: „Pan przebacza wszystko”. Gdy kardynał zapytał „A skąd pani to wie?” odpowiedziała: „Gdyby Pan nie wybaczył wszystkiego, świat by nie istniał”. W nawiązaniu do tego wydarzenia obecny papież powiedział: „Nie zapominajmy tych słów: Bóg nigdy nie przestaje nam przebaczać, nigdy! (...) Ale my czasami przestajemy prosić o przebaczenie. Nigdy nie ustawajmy, nie ustawajmy nigdy!”⁷⁹.

Zakończenie

W obliczu poruszanych kwestii zauważamy, że stanowisko papieży wobec pokoju ukazuje ciągle zaangażowanie i troskę, aby każdy człowiek we wspólnym świecie czuł się bezpieczny, aby zanikły wszelkie różnice i wypaczone racje zmierzające do zniszczenia człowieka. Papież Franciszek formuje twierdzenie, że

⁷⁴ Tamże.

⁷⁵ Por. A. Tomielli, dz. cyt., s. 11.

⁷⁶ Franciszek, *Matko naucz nas pracować dla sprawiedliwości. Homilia kardynała Jorge Mario Bergoglio z okazji 38 Pielgrzymki Młodych do Lujan dnia 7 kwietnia 2012 r.*, w: *Papież Franciszek*, dz. cyt., s. 73.

⁷⁷ M. Białkowska, dz. cyt.

⁷⁸ Por. A. Tomielli, dz. cyt., s. 127.

⁷⁹ Tamże, s. 145.

albo postawimy na „kulturę spotkania”⁸⁰, albo przegramy. Twierdzi, że „propozycje totalitarne, które pojawiły się w ubiegłym stuleciu – faszyzm, nazizm, komunizm czy liberalizm – zmierzają do atomizacji społeczeństwa. Są propozycjami korporacyjnymi, które pod zewnętrzną warstwą unifikacji kryją atomy w chaotycznej strukturze. Budowanie właściwej struktury to największe ludzkie wyzwanie. Na przykład dziki kapitalizm dokonuje atomizacji aspektu ekonomicznego i społecznego. Dla społeczeństwa zaś ważne jest coś zupełnie przeciwnego: tworzenie więzów solidarności”⁸¹.

W odniesieniu do pojednania, który to czynnik jest fundamentalny w zagadnieniu dążeń pokojowych papież Franciszek mówi, że „aby osiągnąć pojednanie, trzeba się czegoś wyrzec. Wszyscy muszą to robić. Ale uwaga: czegoś, co nie wpłynie na istotę sprawiedliwości. (...) Przebaczenie zawsze rodzi dobro, bo wiąże się z cnotą wielkoduszności. Człowiek wielkoduszny zawsze jest szczęśliwy. Człowiek małoduszny, o ściśniętym sercu nie osiąga szczęścia”⁸².

Abyśmy byli naprawdę wprowadzającymi pokój, musimy nauczyć się współczucia, solidarności, współpracy, braterstwa, musimy być aktywni we wspólnocie i z czujnością uwrażliwiać sumienia na sprawy narodowe i międzynarodowe oraz na to, jak ważne jest poszukiwanie odpowiednich sposobów rozdziału bogactw, wspierania wzrostu, współpracy w rozwoju i rozwiązywania konfliktów. „Błogosławieni, którzy wprowadzają pokój, albowiem oni będą nazwani synami Bożymi” – mówi Jezus w Kazaniu na Górze⁸³.

Niechaj motywem szukania pokoju wokół nas, ale i tego wewnętrznego od którego zaczyna się pojednanie z bliskimi i ze światem, będą słowa papieża Franciszka: „Do Boga najbardziej zbliża nas miłość. Przebaczenie w takim stopniu nas do Niego upodabnia, na ile jest aktem miłości”⁸⁴.

⁸⁰ Por. Franciszek, *Wykład kardynała Jorge Mario Bergoglio w Sanktuarium św. Kajetana w Buenos Aires podczas XII Dni Duszpasterstwa Społecznego dnia 19 listopada 2009 r.*, w: *Papież Franciszek*, dz. cyt., s. 44.

⁸¹ F. Ambrogetti, S. Rubin, dz. cyt., s. 126.

⁸² Tamże, s. 166-167.

⁸³ Por. Mt 5, 9; Benedykt XVI, *Wychowanie młodzieży do sprawiedliwości i pokoju, Orędzie Ojca Świętego Benedykta XVI na XLV Światowy Dzień Pokoju 1 stycznia 2012 roku*, LO 2012 nr. 2, s. 4-7.

⁸⁴ F. Ambrogetti, S. Rubin, dz. cyt., s. 167.